

2A 17

1784

LUBELSKIE

1. Obiekt

KOSCIÓŁ PARAFIALNY p.w.św.Mateusza Ap.i Ew.

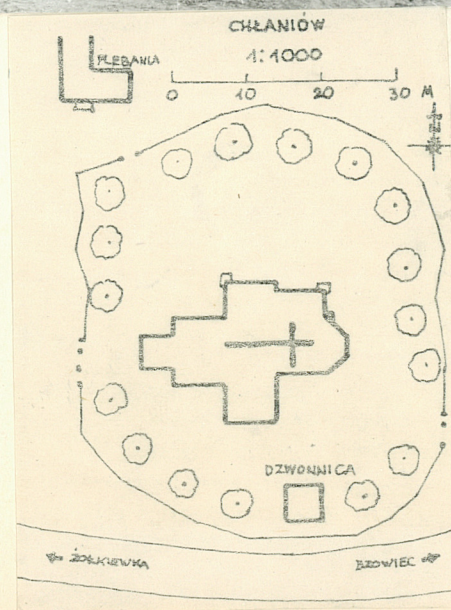
2. Czas powstania

1748 r.

3. Miejscowość

CHŁANIÓW

11. Zdjęcia, plan sytuacyjny, rzuty

4. Adres

Chłaniów
p-ta 22-332 Chłaniów

nr hipoteczny .....

5. Przynależność administracyjna

województwo zamojskie

gmina Żółkiewka

pow. KRASNOSTAW

6. Poprzednie nazwy miejscowości

7. Przynależność administracyjna
przed 1.VI.1975

województwo lubelskie

powiat Krasnystaw

8. Właściciel i jego adres

Parafia rzym.-kat.w Chłaniowie
p-ta 22-332 Chłaniów

9. Użytkownik i jego adres

j.w.

10. Rejestr zabytków

A/27/90

26.11.1966

Nr..... data .....

autor zdjęć Jan Górak
data wykonania 1979
miejsce przechowywania negatywów aut.

12. Autorzy, historia obiektu, określenia stylu.

Wieś Chłaniów wzmiankowana jest w akcie granicznym chełmsko-lubelskim w 1359 r. i należała wówczas do Olexy Palezicza. Pierwszy kościół fundują wraz z erekcją parafii Goworko, Manczyna i Mikołaj dziedzice Chłaniowa w 1419 r. p.w. św. Filipa, Jakuba i Mateusza. Następny kościół z drewnianą zakrystią i murowaną kaplicą został zbudowany przed 1602 r. W 1671 r. był on już tak zniszczony, że groził ruiną, stał jeszcze jednak kilkadziesiąt lat, następny bowiem wzniesiono dopiero przed 1715 r., już z dwoma kaplicami, drewnianą i murowaną, w wizytacji z 1728 r. opisany jako mający kształt krzyża. Po 1741 r. /może w 1742/ Władysław Sariusz Zaleski kaninik lwowski i Adam Sariusz Zaleski stolnik owrucki rozpoczęli budowę nowego kościoła przy murowanej kaplicy zachowanej z poprzedniego, wznosząc równocześnie murowaną zakrystię ze skarbcem na piętrze. Budowa trwała do 1746 r. a ostatecznie kościół wykończono w 1748 r. W 1760 r. kościół był odnawiany, kaplica i zakrystia wzmocnione. W 1798 r. ks. Michał Gorajski pokrył gontami kościół i dzwonnice. W 1802 r. pod całym kościołem dano nowe podmurowanie. W 1807 r. poprawiono kopułkę i pokryto ją blachą. W 1825 r. restaurowano sklepienia i stropy, kościół pokryto gontami. Dalsze remonty przeprowadzano w latach: 1918, 1933 i 1938. W 1947 r. wymieniono na nowe sklepienia i stropy, roboty wykonywał Józef Dąbek z Chłaniowa. Około 1950 r. pomalowano kościół farbą olejną.

Kościół na planie krzyża łacińskiego, należy do typu bezwieżowego.

13. Opis (sytuacja, materiał i konstrukcja, rzut, bryła, elewacje, dach, wnętrze wyposażenie, instalacje)

Kościół jest usytuowany w środku wsi, orientowany, drewniany, konstrukcji wieńcowej, na podmurowaniu, z zewnątrz oszalowany. Z frontu ma małą kruchtę na rzucie kwadratu, za nią szerszą, prostokątną nawę z wąskimi częściami bocznymi oddzielonymi trzema parami słupów na cokołach, zwężających się ku górze i zwieńczonych kapitelami, na których oparte są półkoliste arkady, w częściach przyściennych oparte na analogicznych pilastrach. W zasadzie więc można kościół uznać za trójnawowy, pseudobażylikowy. Arkady otwarte do kaplic mają łuki lekko spłaszczone. Z obu stron wschodniej części nawy dostawione są kaplice: od północy murowana, być może sprzed 1602 r. i od południa drewniana, współczesna kościołowi. Za nawą wydłużone prezbiterium zamknięte trójbocznie. Do ścian północnej prezbiterium i wschodniej kaplicy przylega murowana i otynkowana zakrystia ze skarbcem na piętrze, z 1748 r.

Wewnątrz kruchta przykryta stropem, nawa pozornym sklepieniem kolebkowym wspartym na wydatnym gzymsie biegnącym nad bocznymi arkadami, na podniebieniu sklepienia są nabite ukośnie, krzyżujące się listwy imitujące żebra. W prezbiterium pozorne sklepienie kolebkowe spłaszczone, podobne sklepienie w kaplicy południowej. Murowana kaplica północna przykryta jest sklepieniem kolebkowo-krzyżowym. Zakrystia i skarbiec nad nią mają sufity. Chór muzyczny wysunięty nad nawę, wsparty na dwóch kolumnach z wysokimi cokołami. Belka tęczowa fazowana, na niej krucyfiks. Okna zamknięte łukami odcinkowymi, w fasadzie małe okna kuliste.

Z zewnątrz kościół oszalowany deskami przybijanymi pionowo z listwowaniem, z cokołem oddzielonym daszkiem z poziomo przybitej deski. Ściany wzmocnione lisicami obitymi deskami, tworzącymi formę pilastrów. Zrąb nawy, kaplic i prezbiterium na równej wysokości, zwieńczony wydatnym gzymsem opartym na ozdobnych wspornikach. Od północy murowana kaplica i piętrowa zakrystia, otynkowane, z narożnymi skarpami.

Dachy dwuspadowe, dach nad prezbiterium zakończony wielobocznie. Szczyty dachów z daszkami okapowymi. Wszystkie dachy kryte pierwotnie gontami, obecnie blachą. Na końcu kalenicy nawy sygnaturka o barokizującym kształcie.

Kościół w Chłaniowie ma oryginalne i jedyne tego rodzaju na Zamojszczyźnie rozwiązanie wnętrza, zwłaszcza zaś nawy z wydzielonymi wąskimi nawami bocznymi i arkadowaniem. Oryginalna jest również bryła kościoła założonego na rzucie krzyża łacińskiego, nieco zdeformowanego zakrystią.

14. Kubatura	15. Powierzchnia użytkowa	16. Przeznaczenie pierwotne kościół parafialny	17. Użytkowanie obecne kościół parafialny
--------------	---------------------------	---	--

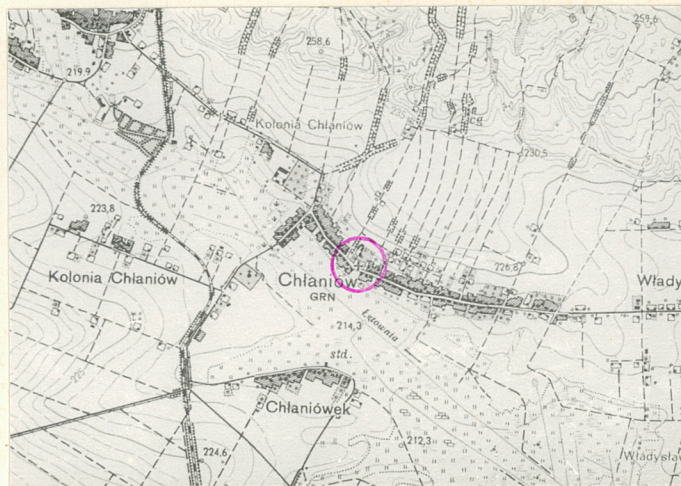
18. Prace budowlane i konserwatorskie, ich przebieg i dokumentacja

W 1760 r. kościół był odnawiany, kaplice i zakrystia wzmocnione. W 1798 r. ks. Michał Godlewski pokrył gontami kościół i dzwonnice. W 1802 r. dano nowe podmurowanie. W 1807 r. poprawiono kopułę i pokryto ją blachą. W 1825 r. restaurowano sklepienia i stropy, kościół pokryto gontami. Dalsze remonty przeprowadzano w latach : 1918, 1933 i 1938. W 1947 r. wymieniono na nowe sklepienia i stropy, roboty wykonywał Józef Dąbek z Chłaniowa. Ok. 1950 r. kościół pomalowano farbą olejną. Wiadomości o remontach pochodzą z pracy ks. J. A. Wadowskiego i ks. K. Malinowskiego /patrz bibliografia/.

Dokumentacji remontów nie prowadzono.

19. Stan zachowania (fundamenty, ściany zewnętrzne, ściany wewnętrzne, sklepienia, stropy, konstrukcje dachowe, pokrycie dachu, wyposażenie i instalacje)

Stan zachowania dobry.

20. Najpilniejsze postulaty konserwatorskie

Kościół nie wymaga interwencji konserwatorskiej.

21. Akta archiwalne (rodzaj akt, numer i miejsce przechowywania)

ADL.Rep.60 IV b, 152, 156, 160, 163, 164 par. Chłaniów
Arch.paraf.w Chłaniowie. Inwentarze z 1803 r.

22. Bibliografia

Kat.Zab.Szt.w P., t.VIII, z.8 pow.krasn., W-wa 1964, s.5-7
L.Bieńkowski, Działalność organizacyjna biskupa Jana
Biskupca w diecezji chełmskiej /1417-1452/. Roczn.
Hum.KUL t.VII, z.2, 1958, Lublin 1960, s.226-227.
Ks.K.Boniewski, Opis historyczny diecezji lubelskiej.
Lublin 1845, rkps ADL.
Ks.W.Depczyński, Parafia Chłaniów. Tarnogród 1970, rkps
autora.
J.Kania, Chłaniów /w:/Enc.Kat.t.III, Lublin 1979, s.190
Ks.K.Malinowski, Drewniany kościół z epoki baroku
w Chłaniowie. Monografia. Lublin 1966, mps KUL
K.Piwocki, O historycznej genezie polskiej sztuki lu-
dowej. Wrocław 1953, s.27.
Spis kościołów ... 1966. Lublin 1966, s.184.
Ks.J.A.Wadowski, Kościoły diecezji chełmskiej. Rkps
2372/I Bibl.PAN w Krakowie.
Zabytki arch.i bud.w P., z.8 woj.lub., Warszawa 1973, s.26

23. Źródła ikonograficzne i fotografie (rodzaj, miejsce przechowywania, sygnatury)

Fot.: IS PAN
BDZ w Lublinie
BBiDZ w Zamościu

24. Uwagi różne

Inw.: KHAP PK, 1956 r./rzut, 2 przekr., 4 elew., detale/

25. Wypełnił

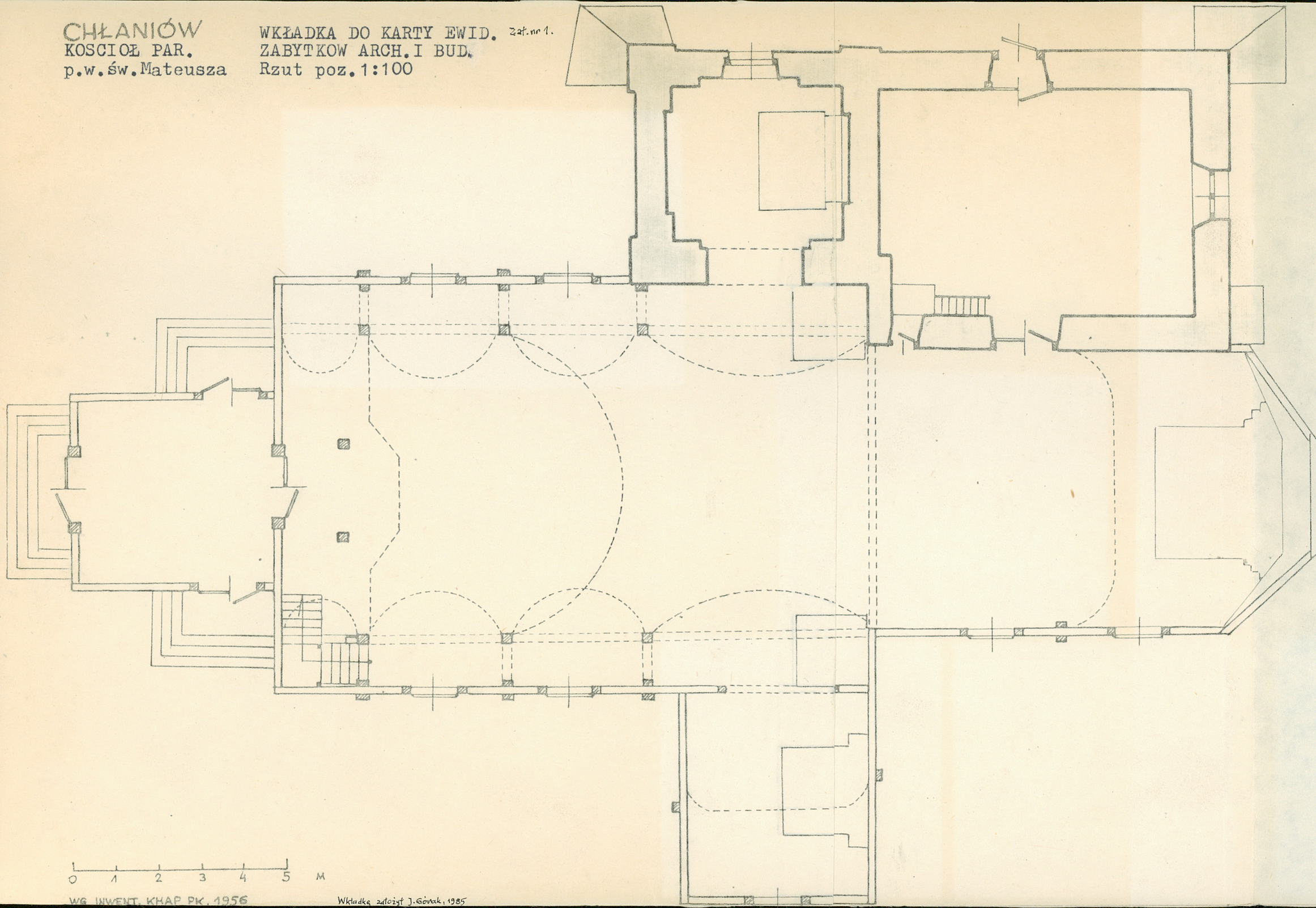
Jan Górak 1985

26. Sprawdził

CHŁANIÓW
KOSCIÓŁ PAR.
p.w. św. Mateusza

WKŁADKA DO KARTY EWID. Zaf. nr 1.
ZABYTEKOW ARCH. I BUD.
Rzut poz. 1:100

0 1 2 3 4 5 M

WG INVENT. KHAP PK. 1956

Wkładka założył J. Górak, 1985

